

כ"ט - וַחֲתָכֶם • וְאִמְתַּכֶּם, כְּמוֹ: "תִּרְאוּ חֲתַת" (איוב ו'). וְאַגְדָּה: לְשׁוֹן חַיִּוֹת (סנהדרין צח שבת קנא), שְׁפָל זְמַן שֶׁהַתֵּינֹק בֶּן יוֹמוֹ חַי, אֵין אַתָּה צָרִיף לְשִׁמְרוֹ מִן הַעֲכָבְרִים. עוֹג מְלֶדֶד הַבֶּשֶׂן מֵת, צָרִיף לְשִׁמְרוֹ מִן הַעֲכָבְרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִרְאָכֶם וַחֲתָכֶם יִהְיֶה" - אִימְתִי יִהְיֶה מִרְאָכֶם עַל הַחַיִּוֹת? כָּל זְמַן שֶׁאַתֶּם חַיִּים.

(ג) כָּל־רֹמֵשׁ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ בִּירֶךְ עֵשֶׂב נְתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל: גִּפְל רַחֲשָׂא דְהוּא חַי לְכוּן יְהִי לְמִיכָל פִּירוֹק עֲשָׂבָּא יְהִיבִית לְכוּן יֵת פְּלָא:

כ"ט - לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ • (סנהדרין ט): שְׁלֵא הַרְשִׁיתִי לְאֹדֵם הָרֵאשׁוֹן (לְאֹכְלוֹ) בְּשֵׁר, אֶלָּא יֶרֶק עֵשֶׂב, וְלָכֶם - בִּירֶךְ עֵשֶׂב שֶׁהַפְּקָרְתִּי לְאֹדֵם הָרֵאשׁוֹן, "נְתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל".

(ד) אֲדִי־בְשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ דְמוֹ לֹא תֹאכְלוּ: ד פִּרְם בְּשָׂרָא בְּנִפְשָׁה דְמָה לֹא תִכְלוּן:

כ"ט - בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ דְמוֹ • אֶסֶר לָהֶם אֲכָר מִן הַחַי, כְּלוֹמֵר כָּל זְמַן שֶׁנִּפְשׁוֹ בּוֹ, לֹא תֹאכְלוּ הַבְּשֵׁר. בְּנִפְשׁוֹ דְמוֹ • כְּעוֹד נִפְשׁוֹ בּוֹ. בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ לֹא תֹאכְלוּ • הֲרִי אֲכָר מִן הַחַי, וְאַף "בְּנִפְשׁוֹ דְמוֹ לֹא תֹאכְלוּ" הֲרִי דָם מִן הַחַי.

(ה) וְאַךְ אֶת־דַּמְכֶם לְנִפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֲדַרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם: ה הוֹבְרַם יֵת דְמִכּוּן לְנִפְשֵׁיכּוֹן אֲתַבַּע מִיַּד כָּל חַיָּה אֲתַבַּעְנָה וּמִיַּד אֲנִישָׂא מִיַּד גְּבַר דִּישׁוּר יֵת דְמָא דְאַחֵוּהִי אֲתַבַּע יֵת נִפְשָׂא דְאַנְשָׂא:

כ"ט - וְאַךְ אֶת דַּמְכֶם • אַף־עַל־פִּי שֶׁהַתְּרַתִּי לָכֶם נְטִילַת נֶשְׁמָה בְּבַהֲמָה, "אֶת דַּמְכֶם אֲדַרְשׁ" מֵהַשּׁוֹפֵף דָם עֲצָמוֹ. לְנִפְשֵׁיכֶם • אַף הַחוּנֵק עֲצָמוֹ, אַף־עַל־פִּי שְׁלֵא יֵצֵא מִמֶּנּוּ דָם. מִיַּד כָּל חַיָּה • לְפִי שֶׁחֲטָאוּ דוֹר הַמִּבּוּל וְהַפְּקָרוֹ לְמַאֲכַל חַיִּוֹת רַעוּת לְשִׁלַּת בְּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ט): "נִמְשַׁל בְּבַהֲמוֹת נְדָמוֹ", לְפִיכֶף הִצְרִיף לְהַזְהִיר עֲלֵיהֶן אֶת הַחַיִּוֹת. וּמִיַּד הָאָדָם • מִיַּד הַהוֹרֵג בְּמִזִּיד וְאֵין עֲדִים, אֲנִי אֲדַרְשׁ. מִיַּד אִישׁ אָחִיו • מִיַּד (מ) שֶׁהוּא אוֹהֵב לוֹ כְּאֵחַ וְהִרְגוֹ שׁוֹגֵג, אֲנִי אֲדַרְשׁ אִם לֹא יִגְלֶה וַיִּבְקֶשׂ עַל עוֹנוֹ לְמַחֵל, שֶׁאַף הַשּׁוֹגֵג צָרִיף פְּקָרָה. וְאִם אֵין עֲדִים לְחִיבּוֹ גְלוּת, וְהוּא אֵינוֹ נִכְנַע, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא דוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: "וְהֶאֱלִהִים אֲנָה לְדִירוֹ" בְּמַסְכֵּת 'מִכּוֹת': הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְזַמְּנֵן לְפִינְדֵק אֶחָד וְכו'.

~ נִקּוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (לְקוּטִי שִׁיחוֹת כֹּדֶךְ י עמ' 138)

הַשּׁוֹפֵף דָם עֲצָמוֹ (רשי ט, ה) הֵינּוּ שְׁעַל־פִּי דָרְךְ הַפֶּשֶׁט אֶסוּר לוֹ לְאֹדֵם לְשַׁפֵּף דָם עֲצָמוֹ, אַף שְׁלֵא יְבוֹא עַל־יְדֵי־זֶה לְחַלִּי אוֹ לְמִיתָה (וּכְמוֹ הָאֶסוּר שֶׁל "דְמוֹ לֹא תֹאכְלוּ", שֶׁהוּא דָם מִן הַחַי). לְפִי זֶה מוּבָן מִדּוּעַ לֹא מִל אֲבָרְהָם אָבִינוּ אֶת עֲצָמוֹ קֹדֶם שֶׁנִּצְטַוָּה, אַף שֶׁקִּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה עַד שְׁלֵא נִתְּנָה - שֶׁהֲרִי נִצְטַוָּה לֹא לְשַׁפֵּף דְמוֹ, וּפְשׁוֹט שֶׁזֶה דוֹחָה קִיּוּם מִצְוָה שְׁלֵא נִתְּנָה. מֵה־שְׁאִין־כֵּן כְּשֶׁנִּצְטַוָּה עַל הַמִּילָה, הֲרִי צוּיִי זֶה דוֹחָה אֶת הָאֶסוּר שֶׁל שׁוֹפֵף דָם עֲצָמוֹ.

דַּעַת וְקִנִּים מִבְּעַלִּי הַתּוֹסֵפוֹת - עוֹז וְהוֹדֵר

ט (ה) וְאַךְ אֶת דַּמְכֶם [לְנִפְשֵׁיכֶם] וְגו'. אֲוִהְרָה לְחוּנֵק עֲצָמוֹ. וְאַמְרוּ בְּבִרְאשִׁית רַבָּה (דו יא): יְכוּל אֶפִּילוֹ כְּחֻנְיָה מִיִּשְׂאֵל וְעוֹרְרָה, תְּלָמוּד לֹמֵר אַף. פִּירוּשׁ, יְכוּל אֶפִּילוֹ כְּמוֹ אֱלוֹ שְׁמִסְרוֹ עֲצָמָן לְקִידוּשׁ הַשֵּׁם, שְׁלֵא יוּכַל לְחַבּוֹל בְּעֲצָמוֹ אִם הוּא יִרְא שְׁלֵא יוּכַל לְסַבּוֹל בְּעֲצָמוֹ לְעִמּוּד בְּנִסְיוֹן זֶה, תְּלָמוּד לֹמֵר אַף, כִּי בְּשַׁעַת הַשְּׁמִדָה יְכוּל לְמַסּוֹר עֲצָמוֹ לְמִיתָה וְלְהַרְגוֹ עֲצָמוֹ. וְכֵן בְּשְׂאוֹל בֶּן קִישׁ, שֶׁאֲמַר לְנִעְרוֹ שְׁלֵף חֶרֶבְךָ וְדַקְרַנִּי בְּהַ יְגוֹ (שְׂמוּאֵל א' לֹא ד), תְּלָמוּד לֹמֵר אַף. שֶׁאִם יִרְא אֲדָם שְׂמָא יַעֲשֵׂוּ לוֹ יִסּוּרִין קִשִּׁים שְׁלֵא יוּכַל לְסַבּוֹל וְלְעִמּוּד בְּנִסְיוֹן שֶׁיְכוּל לְהַרְגוֹ אֶת עֲצָמוֹ. וּמִכָּאֵן מְבִיאִין רֵאָיָה אוֹתָן שֶׁשׁוֹחֲטִין הַתֵּינִיקוֹת בְּשַׁעַת הַשְּׁמִדָה. וַיֵּשׁ שְׂאוֹסְרִין, וּמִפְּרָשִׁים בֶּן, יְכוּל כְּחֻנְיָה וְחִבְרִי, שֶׁכְּבָר נִמְסְרוּ לְמִיתָה, תְּלָמוּד לֹמֵר אַף, אֲכָל אֵינוֹ יְכוּל לְהַרְגוֹ אֶת עֲצָמוֹ. יְכוּל בְּשְׂאוֹל, שְׁמִסְרָ עֲצָמוֹ לְמִיתָה, תְּלָמוּד לֹמֵר אַף, פִּירוּשׁ, שֶׁאֵינוֹ יְכוּל לְחַבּוֹל אֶת עֲצָמוֹ כְּלָל, וְשְׂאוֹל שְׁלֵא בְּרַצּוֹן חֲקָמִים עֲשֵׂה. מֵה־ר"ש בַּר אֲבָרְהָם הַמְּכוּנָה אוֹכְמָן. וּמַעֲשֵׂה בְּרַב אֶחָד שֶׁשָּׁחַט הַרְבֵּה תֵינִיקוֹת בְּשַׁעַת הַשְּׁמִדָה, שֶׁהָיָה יִרְא שְׂמָא יַעֲבִירוּם עַל דָּת, וְהָיָה רַב אֶחָד עִמּוֹ וְהָיָה כּוֹעֵס עָלָיו בְּיוֹתֵר וּקְרָאוּ רוֹצְחִין, וְהוּא לֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ, וְאַמַּר אוֹתוֹ רַב אִם כְּדַבְּרֵי יִהְיֶה אוֹתוֹ רַב בְּמִיתָה מְשׁוּבָה, וְכֵן הָיָה שֶׁתְּפִסּוּהוּ גוֹיִם וְהָיָה פּוֹשְׁטִים עוֹרוֹ וְנוֹתְנִין חוּל בֵּין הָעוֹר וְהַבְּשָׂר, וְאַחַר כֵּן נִתְּבַשְׁלָה הַגְּזִירָה, וְאִם לֹא שָׁחַט אוֹתוֹן הַתֵּינִיקוֹת הָיָה נִיצוֹלִין: תוֹרָה ו